

Genebra hield den arm dreigend in de hoogte (Blz. 911.)

De achtersten dreven de voorsten, die reeds achteruit gedeinsd waren, terug en opnieuw werden de gelederen gevormd. Het kostte de Spanjaarden thans groote moeite ze weder te verbreken; maar zij verrichtten wonderen van dapperheid en slaagden er zoodoende in de vijanden terug te drijven. Dezen namen de wijk achter de straatverschansingen welke zij hier en daar op het groote plein hadden opgeworpen. Het geschut der Spanjaarden verdreef hen achtereenvolgens uit die verschillende wijkplaatsen, maar telkens stelden zij zich weer op een ander punt op.

De morgen gloorde en de bleeke schemering verlichtte dit tooneel van verwoesting. De zon ging op en aanschouwde op hare beurt de vreeselijke worsteling.

Het werd middag, de zon neigde reeds weer naar het westen en nog altijd werd van beide zijden hardnekkig gestreden.

De Mexicanen hadden van de Spanjaarden geleerd, welke voordeelen een regelmatige beweging der troepen boven een ordelooze worsteling voorhad. Zij streden dan ook thans in de grootste orde en het was duidelijk, dat

een bekwaam veldheer hun bewegingen leidde.

Op een zelfde oogenblik spanden allen gelijkelijk hun bogen, en op een zelfde oogenblik deden zij hun pijlen van de koord snorren.

Zij schoten niet meer verward in de lucht maar legden allen op dezelfde hoogte aan. Zij verdedigden hun stellingen zoo regelmatig als de best gedresseerde Europeesche troepen, en wanneer zij uit een hunner verschansingen verdreven werden, trokken zij in goede orde af.

Herhaaldelijk moesten zij aldus van positie verwisselen; want het geschut en het musketvuur der Spanjaarden liet hun geen rust. Zoodra zij zich achter een barricade verschanst hadden, braakten de veldstukken der Spanjaarden zoolang gloeiende kogels op die versterkingen, tot ze brandend ineenstortten. Vele huizen, die de Mexicanen zich achtereenvolgens tot wijkplaats hadden gekozen, werden een prooi der vlammen.

Het geheele plein was met lijken overdekt, en het aantal strijders begon zichtbaar te verminderen. Cortez meende reeds dat hij meester van het terrein zou blijven, toen hij plotseling op vreeselijke wijze gewaar werd, waar de groote hoop der Mexicanen gebleven was.

Eensklaps deed een ontzettende bons hem het hoofd omwenden; een reusachtige steen was op het dak van een der torens neergekomen, zoodat dit onder ijselijk gekraak instortte. Meerdere steenen volgden, de eene nog grooter dan de andere, en zij gingen van een hagelbui van pijlen vergezeld.

Langzamerhand hadden de Mexicanen namelijk de daken der gebouwen beklommen, welke torens het dichtst genaderd waren, en hadden daarop een voorraad reusachtige steenblokken bijeengebracht, die zij met alle macht op en tegen de houten gevaarten slingerden.

Deze waggelden op hun raderen, hun wanden en daken kraakten en elk oogenblik dreigden zij in te storten. Oogenblikkelijk poogden de Spanjaarden hun beweegbare bolwerken te verplaatsen. De geleden schade belette dit echter met den noodigen spoed te doen.

Terwijl de eerste toren van het naastbijgelegen gebouw verwijderd werd en eenigzins overhelde, trof hem een steenklomp als een halve rots tegen een der zijden, en krakend stortte het geheele gevaarte overzij, al de Spanjaarden, die er zich in bevonden, in zijn val medesleepende.

IJselijk was de verwarring, die op dien val volgde. De gekwetsten, de stervenden, de ongedeerden, alles kroop als een mierennest dooreen en zocht zich van onder de planken en de lichamen der gevallenen los te rukken. Het was een geschreeuw, een gekerm en een graas, dat alle beschrijving te boven gaat!

Nauwelijks was de ontsteltenis, door dien eersten schok veroorzaakt, eenigszins bedaard of een dergelijk onheil trof een tweeden toren. Een rotsblok, nog vervaarlijker dan het eerste, kwam boven op het dak van het getimmerte neer: de steen drong door het dak heen, en verbrijzelde de vloeren der verdiepingen, zoodat de wanden krakend uiteenbogen.

De zwaarte van den steen hield den toren overeind, maar in welk een toestand?

Van binnen was hij als een koker uitgehold, al degenen, die er zich in bevonden, waren naar beneden gestort en velen hadden vreeselijke wonden bekomen. Twee hunner waren zelfs door den steen verpletterd; de overigen baanden zich met hun wapens een uitgang.

De beide andere torens waggelden en schudden, als woedde onder hen een aardbeving; de steenen reten geheele planken van de wanden af en hadden het dak reeds doen instorten; de balken kraakten, de gebinten werden uiteengerukt; elk oogenblik konden de gevaarten bezwijken en de soldaten onder hun gewicht verpletteren.

Dezen ontruimden dan ook, zoo snel zij konden, die gevaarlijke verdedigingsmiddelen, maar waren daardoor niet voor het gevaar beveiligd; want de pijlen- en steenenregen bleef steeds aanhouden; zoowel in de lucht als op den beganen grond hadden zij met hun vijanden te worstelen, en menig soldaat werd op het oogenblik, dat hij een vijand die hem te na kwam den schedel kliefde, zelf door een steen verpletterd of door een pijl gewond.

Van alle kanten sloten de vijanden het leger in; de verschansingen, die zij eerst ingenomen hadden, waren verlaten; zij hielden op met schieten en vielen de Spanjaarden thans met hun bijlen en knotsen aan. Op het meer regelmatige gevecht volgde thans een onbeschrijfelijke verwarring; had men elkander eerst op een afstand bestookt, thans begon een gevecht van man tegen man, of liever van één man tegen tien, ja twintig.

Cortez begreep dat zijn getrouwen te zeer door den strijd van bijna een geheel eetmaal uitgeput waren, om thans nog zulk een ongelijke worsteling te doorstaan. Hij zag in, dat hij moest terugkeeren en wendde het hoofd om naar het kwartier, welks torenspitsen hij boven de andere gebouwen uitzien kon. Op den hoogsten dier torens ontwaarde hij een gestalte, die de armen als in wanhoop ten hemel hief, en welker wit, fladderend gewaad door de stralen der ondergaande zon werd roodgekleurd.

Hij had den tijd niet die gestalte nauwkeurig op te nemen en gaf bevel tot den terugtocht. In dicht aaneengesloten rijen trokken de Spanjaarden en Tlascalanen af, van alle zijden door den vijand bestookt.

Hij die viel, had den tijd niet om weer op te staan, en menigeen bekwam onder het gaan een bijlslag of voelde een zware knots op zijn hoofd neerkomen, zoodat hij suizebollend over den grond tuimelde.

Cortez zelf rende met zijne ruiters bliksemsnel langs den opeengedrongen hoop of vormde de achterhoede. Nu eens was hij vóór, dan weder achter het leger; hij scheen op alle punten tegelijk te zijn. Eenmaal scheen het als zou een bijlslag hem een arm van het lichaam slaan; ten gevolge eener snelle, uitwijkende beweging bleef het echter bij eene geringe verwonding.

Eindelijk hadden de Spanjaarden ondanks de onophoudelijke aanvallen hunner vijanden het kwartier weder bereikt. Zij misten twaalf hunner mannen en zestig hadden ernstige wonden bekomen.

Zoodra Hernando Cortez met de zijnen het gebouw weer was binnengetrokken, kwam Montezuma hem te gemoet. De tranen stonden den zwakken vorst in de oogen.

— Mijn broeder, zeide hij, ik heb van den hoogen toren den vreeselijken strijd aanschouwd, tusschen de blanke mannen en mijne onderdanen gestreden. Honderden der roode mannen zijn door uwe bliksems geveld, maar ook gij hebt zware verliezen geleden. De schoone stad mijner voorvaderen is ten deele verbrand, ten deele in een puinhoop veranderd. Deze strijd kan slechts met uw dood of met den ondergang van mijn rijk eindigen. Gij bezit te veel moed om den strijd op te geven, mijne onderdanen zijn te zeer in woede ontvlamd om de wapens neder te leggen.

Ik heb van de hoogte des torens gezien, dat mijn broeder en eenige machtige caciquen zich aan hun hoofd gesteld hebben, om mij den troon mijner vaderen te ontweldigen; want zij zeggen dat ik van aard veranderd en niet meer waardig ben den groenen vederkrans der keizers te dragen.

Slechts één middel is er, om u te redden, om de verwoesting mijner stad en de uitroeiïng harer bewoners te voorkomen, en dat is dat gij Tenochtitlan verlaat en ik de teugels van het bewind weer aanvaard, om de eerzuchtigen te bedwingen en de rust des rijks te herstellen. Vertrek dus, mijn broeder, ik heb te veel om uwentwil geleden, dan dat gij mij dit verzoek zoudt afslaan.

— Ik zal gaan, antwoordde Cortez, die oogenblikkelijk inzag, welk voordeel hij met dien voorslag doen kon. In vrede en vriendschap ben ik gekomen, en ik zou het zwaard in de scheede hebben laten rusten, hadt gij niet met uw onderdanen tegen mijn leven en dat mijner onderdanen saamgezworen, en de gramschap mijns volks opgewekt. Ik zal gaan, maar onder voorwaarde dat mij een veilige aftocht gewaarborgd wordt. Beveel gij uw onderdanen den strijd te staken en mij niet op mijn aftocht te verontrusten, en ik zal gaan zoodra de toestand mijner soldaten het mij veroorlooft.

— Ik zal mijn invloed aanwenden, mijn broeder, om de gemoederen te bedaren en de aanvallen te doen ophouden...

Helaas, dit was gemakkelijker gezegd dan gedaan. De verbittering der Mexicanen was te groot, dan dat zij het verzoenend woord huns vorsten het oor zouden leenen.

Slechts de uitputting had hen een oogenblik genoodzaakt adem te scheppen, maar nauwelijks bescheen de zon met hare eerste stralen de fel geteisterde stad, of de bewoners hernieuwden reeds den aanval op Cortez' kwartier.

Het was alsof hun aantal, wel verre van door de verliezen van den vorigen dag verminderd te zijn, nog was aangegroeid. Zij streden gelijk alleen barbaren kunnen strijden, met die woeste doodsverachting, welke geen gevaar ontziet. Zelfs de losbrandingen van het geschut konden hen niet doen terugdeinzen.

Reeds woedde het gevecht weer in volle hevigheid, toen de Mexicanen, plotseling, als door een electrischen schok getroffen, ter aarde stortten en hun wapens uit de hand lieten vallen.

De diepste stilte maakte voor het ontzettend

krijgsgedruisch van een oogenblik te voren plaats; allen bogen het hoofd voor hun koning en god, die zich eensklaps op den muur van het Spaansch kwartier vertoonde.

Montezuma stond daar plotseling als eene verschijning uit hooger gewesten voor hen.

Hij was in zijn schitterendste koninklijke gewaden gedost, en de groene vederkrans, het teeken zijner waardigheid, omwuifde zijne slapen.

Zijne getrouwste hovelingen, in hun prachtigsten dos, omgaven hem in een halven kring, en achter hen stonden Hernando Cortez en zijne voornaamste officieren.

Montezuma sprak zijn volk aldus aan:

— Mannen van Tenochtitlan en Anahuac, hoort mij. Ik ben er verre van af, het u euvel te duiden, dat gij de wapens hebt opgevat; ik merk dit aan als een bewijs van ijver voor mij, die te ver gaat: ik dank er u voor. Maar gelooft niet dat ik mij door dwang onder de Spanjaarden ophoud. Ik doe het uit vrije verkiezing. Zij zijn bereid te vertrekken, zoodra gij de wapens wilt afleggen. Dit beveel ik derhalve aan ieder, die mij voor zijn heer erkent, dat hij, voldaan met mijne vergiffenis, rustig naar zijn huis trekke.

— Wij gaan niet heen voor wij de blanke honden aan de goden geslachtofferd hebben!

Dit woord was als de windvlaag, die het smeulende vuur der verbittering eensklaps deed opvlammen.

— Is dat de groote Montezuma, die zoozoovele volken onderworpen heeft? Voorwaar, hij is van het bloed zijner vaderen ontaard! riep een ander.

— Hij is een lafaard, zijner vaderen onwaardig!

— Waartoe de vreemdelingen binnen Tenochtitlan toegelaten?

— Dat de goden hem verpletteren, die hun heiligdom heeft laten schenden!

— Hij sterve!

— Wee, wee Montezuma!

Een steen vloog langs het hoofd des keizers, een pijl volgde, nog een, weer een steen, eene geheele hagelbui van werpschichten en steenblokken regende op de muren neer.

De Spanjaarden dekken den vorst met hun schild. Te laat! Hij zinkt achterover, door twee pijlen getroffen en door een steen aan de slaap gewond.

— Wee ons, wee ons! gillen de Mexicanen, die hun koning zien vallen. De Hemel zal ons verpletteren! Wee ons!

Op hetzelfde oogenblik deed zich een vervaarlijke knal hooren; al het geschut der Spanjaarden brandde tegelijk op de Mexicanen los.

En aangegrepen door een plotselingen angst voor de wraak der goden, wier afstammeling zij in een oogenblik van blinde drift gedood hebben, nemen allen ijlings de vlucht, als vreesden zij dat de hemel boven hun hoofden zou instorten.

* * *

Gedurende drie dagen was Tenochtitlan in diepen rouw gedompeld. Montezuma lag op zijn uiterste.

De vorst wilde sterven en rukte het verband los, dat het bloed zijner wonden moest stelpen, hij gaf zich aan een onbeschrijfelijke wanhoop over, hij vloekte zijn onderdanen, vloekte de Spanjaarden, verwenschte zich zelven en stierf drie dagen later.

De drie dagen van Montezuma's doodstrijd hadden slechts een wapenstilstand, geen verzoening kunnen aanbrengen. Oogenblikkelijk nadat de vorst naar zijn laatste rustplaats gebracht was, hernieuwden zijne onderdanen onder het bevel van zijn broeder en opvolger Quetlavaca de vijandelijkheden, en schenen het er thans op toe te leggen, de Spanjaarden in hun kwartier uit te hongeren. Daarenboven versterkten zij zich in den grooten toren van den tempel des krijgsgods, waardoor zij het geheele kwartier der Spanjaarden konden bestrijken, zoodat niemand der blanken zich vertoonen kon, zonder aan hun pijlen bloot te staan.

Cortez begreep dat er aan geen aftocht te denken viel, zoolang die toren in de macht zijner vijanden was, en toch, hij moest aftrekken, wilde hij zich niet met de zijnen laten verhongeren. Hij gaf dan een zijner dapperste officieren, Juan Escobar, bevel, met eene talrijke afdeeling op te rukken, ten einde zich van den toren meester te maken.

De moedige schaar werd driemaal afgeslagen. Cortez zelf, die zich met een kleine ruiterbende overal vertoonde, waar de zijnen gevaar liepen, sprong van zijn paard, deed zijn gewonden arm van een schild voorzien en ijlde met den degen in de vuist de trappen des tempels op. Zijn moed verlevendigde de verlamde krachten der terugdeinzende soldaten van Escobar; met onweerstaanbaar geweld hernieuwden zij den aanval en weldra waren zij op het terras gekomen, waar de priesters van Mexico de bloem der Aztekische strijders

om zich geschaard hadden, ten einde gezamenlijk het heiligdom hunner goden te verdedigen.

Op hun wanhopige kreten liepen van alle kanten de inwoners der stad te hoop en vielen de Spanjaarden, wier voorste gelederen reeds de pyramide beklommen hadden, in den rug aan, zoodat de achterste rijen genoodzaakt waren zich tegen het volk te keeren. Inmiddels vingen hunne makkers boven op het plat der pyramide den strijd met de vijfhonderd edele verdedigers des tempels aan. Dezen streden als wanhopigen, hielden zich vast aaneengesloten, ontvingen iederen Spanjaard, die het waagde hen te naderen, met hun geweldige knots; doch al slaagden de Spanjaarden er aanvankelijk niet in, een bres in dien levenden muur te hakken, zij noodzaakten de verdedigers toch achteruit te deinzen, en op de beperkte ruimte van het terras was bijna geen terugdeinzen mogelijk. Er werd een bres in hun gelederen geslagen.

Op de kleine ruimte van het terras ontstond een ontzettend gevecht. De Mexicanen streden als waanzinnigen en zwaaiden hun knotsen als duivels. De Spanjaarden, door Hernando Cortez voorgegaan en aangevuurd, waren niet minder geducht, en elke stoot, die hun degen toebracht, was doodelijk. Maar wat bekommerden zich de vertwijfelenden om hun dood? Vrijwillig stortten velen zich van het terras en verbrijzelden zich den schedel op de treden van den tempel.

Twee jongelieden hadden het uitsluitend op Cortez gemunt, als begrepen zij dat die man alleen geduchter was dan een geheele legermacht. Al vechtend achteruitdeinzende lokken zij Cortez naar den rand van het platform. Plotseling vallen beiden op de knieën en leggen de wapens neer als om zich over te geven.

— Genade! roepen zij en omvatten smeekend de knieën van den veldheer, die aanstonds bereid is hun het leven te schenken.

Nauwelijks heeft Cortez den tijd hun een enkel woord ten antwoord te geven: beiden sleuren hem voort naar den uitersten rand van het plat en storten zich, Cortez vasthoudende. van die duizelingwekkende hoogte neder, in de hoop hun vijand in den val mede te sleepen.

Gelukkig rukt Hernando Cortez zich door een bliksemsnelle beweging uit hun vreeselijke omhelzing los, en zonder hun doel bereikt te hebben, storten beiden op de tempeltreden te pletter.

Het gevecht eindigde eerst met den dood van al de verdedigers der pyramide. Juichend daalde Cortez met de zijnen de trappen af, om de soldaten, die in de drie hoofdstraten, welke op den tempel uitliepen, den strijd tegen de geheele gewapende bevolking van Mexico volhielden, ter hulp te snellen. Cortez zette zich weer te paard, greep een lans en voegde zich bij zijn getrouwen. Vreeselijk was de schok tusschen de kleine ruiterbende en de opeengedrongen bevolking; elke lansstoot der ruiters was doodelijk in dien saamgepakten hoop.

Weldra trekken de Spanjaarden zegevierend het kwartier binnen. Ditmaal vieren zij een overwinning, welker glans door geen verlies hunner mannen verduisterd wordt: geen enkel Spanjaard is in den vreeselijken strijd bezweken en slechts weinigen hebben ernstige wonden bekomen.

Helaas! hunne vreugde was kort van duur. Weldra vernieuwden de Azteken hun aanvallen en Cortez schoot geen ander middel over, om met de zijnen die stad des doods nog levend te ontkomen, dan ze zoo spoedig mogelijk te verlaten. Wanneer zij dan toch sterven moesten, was het althans beter met het doodsgevaar de kans op levensbehoud te koopen.

Daags na het bloedbad in den tempel bouwde men een groote verplaatsbare houten brug, met welken arbeid het grootste gedeelte van den dag voorbijging. Daarna liet Cortez zich de schatten gouds en zilver brengen, zoowel die voor den keizer bestemd waren, als die, welke hem zelven waren toegewezen, alsmede de kostbaarheden, die men nog niet verdeeld had.

Het aandeel des keizers stelde hij aan de officieren der kroon ter hand, ten einde van alle verantwoordelijkheid af te zijn. Al het overige werd ter beschikking der soldaten gesteld, die zooveel konden nemen als zij goedvonden.

— Weest voorzichtig! neemt niet meer dan gij dragen kunt, zeide Cortez. Bedenkt dat het leven kostbaarder is dan goud.

Zijn oude veteranen volgden dien raad op, maar de voormalige soldaten van Narvaez stoorden zich niet aan den welgemeenden raad, en geen enkel brokje goud of zilver bleef liggen.

Het was middernacht. In de diepste stilte verliet het leger der Spanjaarden het kwartier,

dat hun graf dreigde te worden. Vier wegen leidden dwars over het groote meer naar den vasten wal; de Spanjaarden kozen den dijk van Tacuba als den kortsten en het minst door bruggen onderbroken. Ongehinderd en alleen bemoeilijkt door den regen, die bij stroomen neerplaste, trokken de Spanjaarden in de duisternis voort en hadden weldra de eerste brug bereikt.

Zij was afgebroken, zooals zij verwacht hadden; maar daartoe waren zij van een draagbare brug voorzien, die zij met beleid over het gat legden, dat den weg afsneed. Reeds was de voorhoede op de brug, reeds maakte men zich gereed ook het geschut daarover te brengen, toen plotseling een ontzettend gedruisch zich deed hooren; de krijgstrompetten der Mexicanen schetterden, hun woeste kreten klonken in de duisternis. In de verte deed zich een gerommel als dat van een verren donder hooren: het was de groote oorlogstrom van Huitzilopochtli, die de Mexicanen ten strijde riep. Die trom werd slechts in den uitersten nood geroerd; het was de heilige trom van den krijgsgod, en haar geroffel het sein tot den heiligen oorlog.

— Spoed, mannen, spoed! riep Cortez de zijnen toe.

Het ging niet gemakkelijk de zware veldstukken over het ranke getimmerte te vervoeren, te meer daar zoowel de duisternis als de regen die pogingen belemmerde. Daarenboven kon men slechts weinige stukken geschut tegelijk over de planken sleepen, daar het geweldig gekraak der brug bewees, dat zij den geheelen last niet te gelijk kon dragen.

Een gedeelte van het geschut had thans het midden der brug bereikt, die onrustbarend doorzakte en elk oogenblik dreigde te bezwijken; daarenboven had de regen den bodem zoo doorweekt, dat de beide einden diep in het slijk zonken.

Het gedruisch van den aanrukkenden vijand kwam steeds nader.

Wederom werden een paar veldstukken voortgesleept, toen met de onstuimige vaart eener lawine plotseling de vijand kwam aanstormen en de achterhoede met ontzettende zwaarte op het lijf viel. Het was een vreeselijke schok. De weg was smal; zoowel aan den kant der Spanjaarden, als aan de zijde der Mexicanen stortten velen in de duisternis in het meer, en poogden onder het uiten van wanhopige kreten zich weer aan den oever vast te klemmen, helaas met weinig gevolg! Want de geheele ruimte was bezet en de duisternis belette te onderscheiden, waar de weg ophield en het meer begon.

Zij, die zich weer poogden op te heffen, werden teruggestooten of in den val van nieuwe drenkelingen medegesleept. Zij tastten in het water naar iets, waaraan zij zich konden vastklemmen.

Nog eer zij zich in de duisternis rekenschap konden geven van hetgeen er met hen gebeurde, voelden zij zich aangegrepen en op den bodem eener kano uitgestrekt, althans zoo zij Spanjaarden waren. Zij waren in de handen der Azteken gevallen, wier booten het meer bedekten, en die hen onder gejuich naar Mexico zouden sleepen, om hen aan de goden te offeren en hun vleesch te verslinden.

Geheel Mexico was uitgetogen om den gehaten Spanjaarden een laatsten, maar doodelijken slag toe te brengen. De achterste scharen drongen de voorste onstuimig vooruit, zelfs toen deze reeds op de achterhoede van Cortez gestuit waren.

Onophoudelijk drongen nieuwe scharen over de lijken der gevallenen aan, en onophoudelijk klonken de woedende kreten der Azteken, vermengd met het gekerm der gekwetsten en de angstkreten der drenkelingen, die in de duisternis te water geraakten.

— Spoed, mannen, spoed! herhaalde Cortez.

Inmiddels zette de voorhoede en het centrum hun weg met vliegende vaart over de brug voort. Al het geschut bevond zich op één oogenblik op het houten gevaarte; ijselijk kraakten de planken en balken; de brug zakte geheel door en vormde een nederwaartschen boog. Het geheele leger, op de achterhoede na, was er over. Velasquez en Alvarado volgden, terwijl zij zich onder het voorttrekken tegen den steeds aanrukkenden vijand verdedigden, hetgeen voor die soldaten, welke zich te veel met het meegenomen goud bezwaard hadden, geen gemakkelijke taak was.

Eindelijk was ook de achterhoede aan de overzij, terwijl de voorhoede reeds aan de tweede brug gekomen was, waar zij eveneens door het water gestuit werd. En de vijand liet ze ook daar niet met rust; aan beide zijden van den weg was het meer met honderden kano's bedekt, welker bemanning onophoudelijk hare pijlen op de ongelukkige soldaten richtte. Zelfs tot aan de tweede afgebroken brug waren de kano's voortgeroeid, en de Azteken klommen ook daar tegen den kant op,

om de Spanjaarden te beletten al zwemmende den anderen oever te bereiken, en om hen als gevangenen in hun kano's te werpen.

Van alle kanten besprongen en door het goud, dat hun zakken vulde, belemmerd, wachtten de soldaten de komst der achterhoede met de draagbare brug af.

Eene verschrikkelijke tijding plant zich op eens als een vliegend vuur door het leger voort:

— De brug kan niet meer verplaatst worden; zij is te diep in het slijk gezakt.

Inderdaad, ondanks de meer dan menschelijke pogingen kon de brug niet meer uit het slijk van den dam opgehaald worden; de zwaarte van het geschut en van zooveel honderden soldaten had ze verscheidene voeten diep in de aarde gedrukt.

Vreeselijke toestand! Achter zich het geheele Mexicaansche leger, dat op zijn beurt van de brug gebruik maakte, aan beide zijden de honderden kano's, waaruit onophoudelijk pijlen oprezen en welker bemanning de soldaten in de booten aftrokken, vóór zich het gat der afgebroken brug, insgelijks door vijanden bezet. Nergens een uitweg meer. Ontzettende verwarring! Voetvolk en ruiters, Spanjaarden en Azteken, vrienden en vijanden, alles dooreen in een ijselijke mengeling, en dat in de volslagen duisternis, onder een neerplassenden stortregen!

Zij die vielen wisten niet meer aan wiens hand zij den doodelijken steek te wijten hadden, niemand wist of hij een vriend, dan een vijand wondde, en ieder sloeg toch verwoed om zich heen, alleen om de slagen van anderen van zich af te weren.

Van de musketten en het geschut, die de Spanjaarden altijd zulk een overwicht op den vijand bezorgd hadden, konden zij thans geen gebruik maken: de plasregen had alle vuurwapens onbruikbaar gemaakt; alleen hun degens en hun pieken konden hun nog dienst doen; daarentegen had de vijand zijn knotsen, zijn zwaarden, zijn pijlen.

Daarenboven, terwijl de Spanjaarden, met hun schatten beladen, telkens in den modder zakten of licht struikelden, was de vijand zelfs door geen kleederen in zijne bewegingen belemmerd en kon een groot gedeelte van uit de kano's schieten zonder zelf gedeerd te worden.

Het was de officieren niet meer mogelijk hun bevelen te geven; zij waren van hun soldaten gescheiden; in de algemeene verwarring kon niemand zich doen verstaan of den toestand overzien. Wel was dat een treurige nacht, *noche triste*, zooals hij nog ten huidigen dage in Mexico genoemd wordt!

Cortez alleen overzag den toestand.

— Voorwaarts! klonk het. Voorwaarts! ten koste van alles! Het geschut in het gat, de bagagewagens er op! Werpt uw goud weg!

Hij riep zulks met heesche stem.

De doffe bonzen en plompen in het water bewezen dat men alles opofferde om het leven te behouden. Zelfs de lijken werden tot brug gebezigd! Doch wat baatte dit alles om het verschrikkelijke gat te stoppen? Toch trekt Cortez voorwaarts.

Wel is de noodbrug ontoereikend, wel moeten de soldaten zich gedeeltelijk door zwemmen redden, maar geen enkele valt meer in 's vijands handen; alleen degenen, die hun goud hooger achten dan hun leven, zinken weg in de diepte of worden in de kano's des vijands getrokken.

Eindelijk bereikte Cortez den vasten wal; hij schaarde zijn soldaten, naarmate zij aankwamen, in het gelid, opdat zij bij een mogelijken vernieuwden aanval het hoofd konden bieden. Helaas! bij honderden werden er gemist; van de geheele achterhoede was bijna geen man terechtgekomen.

Met eenige manschappen keerde Cortez terug om te zien wat er nog te redden was. Hij stelde zich aan het vreeselijkst gevaar bloot, maar zijne trouwe manschappen mochten niet in de handen der vijanden achterblijven.

Toen het eerste morgenrood het Oosten kleurde, bevond het overschot der Spanjaarden zich bij Tacuba in veiligheid. Meer dan zeshonderd soldaten waren in den strijd gebleven, en daaronder de jeugdige Velasquez de Leon, dien Cortez als zijn zoon liefhad en thans als zoodanig beweende.

Al het geschut, al de bagage was verloren.

Eensklaps komen nog eenige Spanjaarden, met stof en bloed bedekt, ademloos den langen weg af, en een hunner valt half dood van vermoeienis en uitgestanen doodsangst in de armen van Hernando Cortez.

— Godlof, ook gij nog gered, mijn vriend! roept deze schreiend uit.

— Door vijanden achtervolgd, deed ik een wanhopige poging... Aan het laatste gat gekomen... plantte ik mijn lans in de bedding van het meer... en sprong zoo naar den anderen oever...

— Maar dat is onmogelijk! riepen de Spanjaarden uit, daartoe is het gat veel te breed.

— Wij allen hebben het gezien, antwoordden Alvarado's gezellen.

Toen hij later het gat terugzag, dat hij met één sprong overschreden had, kwam die sprong Alvarado zelf ongelooflijk voor; maar de getuigenis zijner gezellen bevestigde het feit. Nog op dit oogenblik heet die plek *Salto d'Alvarado*, de sprong van Alvarado.

Nu moest Cortez maken dat hij het land verliet. Zoo snel het gaan kon rukten zij naar Tloxcola op, dat zij weldra bereikten.

Wat nu gedaan?

De meeste Spanjaarden waren van oordeel zoo spoedig mogelijk het vijandelijk land te verlaten. Het gevaar was veel te groot in dit heidensch land waar een algemeene ondergang hen bedreigde.

Maar Cortez wilde er niet van hooren.

Hoe grooter de moeilijkheden, hoe grooter ook zijn moed om deze te overwinnen.

Velen noemden hem een dolleman, maar hij liet hen zeggen en overlegde koelbloedig hoe hij nu Mexico terug zou in handen krijgen.

De Tlascalanen liet hij hout verzamelen om schepen te bouwen waarmede hij het meer van Mexico bevaren kon.

Vergezeld van tien duizend zijner bondgenooten trok hij met zijn soldaten, na weer op krachten te zijn gekomen, naar het meer van Mexico, waar men begon met den bouw van de nieuwe schepen.

De eerste aanval werd na korten tijd gewaagd, liep echter op niets uit, zelfs werden eenige tientallen Spanjaarden gevangen genomen en het scheelde niet veel of Cortez zelf viel in hun handen.

Veertig Spanjaarden zouden dien nacht geofferd worden aan den krijgsgod der Azteken.

Van uit het versterkt kwartier hoorden de Spanjaarden het gejuich van den vijand, die zijne overwinning vierde. Zelfs toen de nacht reeds was ingevallen, hield het geluid der instrumenten en het gejoel van het feest niet op. Plotseling vernamen de Spanjaarden weer dat geluid, dat hun als de bazuin des laatsten oordeels in de ooren klonk. Wederom werd de trom van Huitzilopochtli geroerd.

Wat moest er plaats hebben? Eensklaps ontvlamden vreugdevuren op al de tinnen en godenhuizen van den grooten tempel, en boven die rookende vuurzee verhief zich als een vulkaan de hooge pyramide, welker top op het helderst verlicht was. Niet alleen de tempel, maar de geheele stad met hare gebouwen en godenhuizen schitterde weldra in den fantastischen gloed van lichttoortsen. Overal krioelde het van menschen; die terrassen van den grooten tempel waren geheel met volk overdekt.

Te midden van al die beweging en dat gejoel onderscheidden de Spanjaarden een onafzienbaren optocht, die de trappen der reusachtige pyramide besteeg. Voorop gingen de priesters met hun bloedroode gewaden, hun fladderende haren en hun bliksemende offermessen.

Daarop volgde een geheele schaar gevangenen, tot op den gordel ontkleed en het hoofd met bloemen getooid; walmende fakkels verlichtten den akeligen stoet, die langzaam naar den top der reuzenzuil klom.

Midden op het platform verhief zich het monsterachtige beeld van Huitzilopochtli, voor deze gelegenheid uit zijn heiligdom te voorschijn gehaald; voor den colossus lag de zware offersteen, welks bovenvlakte eenigszins gebogen was.

Ademloos van ontzetting staarden de Spanjaarden al die toebereidselen aan. Zij hadden meermalen de offerplechtigheden der Mexicanen aanschouwd en begrepen daarom maar al te wel welk vreeselijk drama hier voorbereid werd. Zij zagen de slachtoffers gedwongen aan den dollen dans der priesters van den afgod deel te nemen, en onder die slachtoffers bevonden zich velen hunner broeders: de blanke huid onderscheidde hen kennelijk van hunne lotgenooten.

De slachting begon. De rampzaligen werden van hun treurigen tooi ontdaan; één voor één werden de gevangenen op het rotsblok uitgestrekt, de *tolpilzin* plofte hun het mes van *itzli* tusschen de ribben, rukte hun het hart uit het lijf, dat warm en rood op het gouden reukvat van den afgod geworpen werd.

Het lichaam werd daarop van de trappen van het *teocalli* gesmeten!.

De Spanjaarden weenden als kinderen op het gezicht van den gruwzamen dood hunner broeders en smeekten met opgeheven handen den Hemel, dit om wraak schreiend tooneel te stuiten en den stervenden genadig te zijn.

Het geheele leger van Cortez weende en bad en sloeg zich rouwmoedig op de borst.

— Spaar, Heer, spaar uw volk, bad een priester met luider stemme en ten hemel geheven handen, te midden zijner landgenooten

neergeknield; en al de Spanjaarden, tot het diepst hunner ziel geroerd, voegden hun door tranen gesmoorde stem bij die smeekbede.

Cortez hield zich eenige dagen stil en vergenoegde zich met de aanvallen van den vijand af te slaan. Toen de bemanning van een schip dat, met buskruit geladen, te Vera-Cruz was binnengeloopen ,zich bij zijn leger voegde hernieuwde hij den strijd volgens een ander plan.

Aanvankelijk had Cortez gehoopt de stad door een plotselingen, beslissenden slag meester te worden, ten einde zoowel haar als hare bewoners zooveel mogelijk te sparen. Hij begreep thans tot zijn innig leedwezen, dat dit nooit gelukken zou en hij besloot daarom trapsgewijze voort te dringen en de verschillende wijken,naarmate hij zich daarvan meester maakte, achtereenvolgens met den grond gelijk te maken. De schoone stad moest alzoo een puinhoop worden, eer hij er de banier van zijn keizer kon planten!

Door de Indiaansche bondgenooten en de soldaten van Cortez te land, en door zijn brigantijnen te water van alle gemeenschap met de provinciën afgesloten, was de stad aan al de ellende van den hongersnood ter prooi. Allerlei walgelijk voedsel, zelfs de lijken der gedooden, werden als spijs genuttigd, en het onvermijdelijk gevolg daarvan, een kwaadaardige en besmettelijke ziekte, bleef niet uit. Maar ofschoon de lichaamskrachten der Mexicanen door gebrek en vermoeienis gesloopt werden, bleef de moed onverzwakt in hun ziel leven, daar de liefde tot het oude vaderland, maar bovenal haat en wraakzucht dien voortdurend nieuw voedsel gaven.

Steeds nauwer omsloot hen het cordon, door Cortez' troepen om de stad getrokken; de eene wijk na de andere viel hun in handen en werd omvergehaald.

De trotsche gebouwen van Tenochtitlan bezweken achtereenvolgens onder de bijlslagen der bondgenooten van Cortez of werden door de Spanjaarden in brand gestoken, nadat ze eerst van al wat men er nog kostbaars vond beroofd waren.

Vreeselijk was vaak het tooneel, dat de belegeraars in die huizen trof!

Behalve de lichamen der dooden, die daar lagen opgehoopt, ontwaarde men er de bleeke, vermagerde gestalten dergenen, welke met den hongerdood worstelden, en dikwerf sprongen de Spanjaarden tranen van medelijden in de oogen op het zien van zooveel ellende.

Hun bondgenooten, de Tlascalanen en andere bevriende stammen, kenden daarentegen geen medelijden.

Vervuld van de herinnering aan al het leed, dat zij van de Azteken te verduren hadden gehad, en met den diepsten haat tegen al wat Mexicaan was bezield, doodden zij die ongelukkigen, welke Cortez en de zijnen tevergeefs tegen hun woede in bescherming trachtten te nemen. Moesten zij het onoverzienbare leed niet wreken, sedert meer dan een eeuw door hunne wreede verdrukkers over hun vaderland gebracht?

Doch laten wij den sluier vallen over die tooneelen, waarbij het hart ineenkrimpt. Reeds te veel bloed hebben wij zien stroomen en nog is de reuzenworsteling, waarvan de geschiedenis wellicht de wedergade niet weet aan te wijzen, niet ten einde!

Tevergeefs deed Cortez een poging om het laatste en schoonste gedeelte der heerlijke keizerstad, de wijk Tatelolco te sparen en tegelijk aan de slachting der inwoners een einde te maken. Hij deed den vorst den vrede aanbieden:

— Keer terug, zoo liet hij hem zeggen, keer terug tot de gehoorzaamheid, welke uw voorganger eens den vorst van Castilië gezworen heeft; dan zal al het gebeurde vergeten zijn: alle rechten der Azteken zullen geëerbiedigd en gij zelf in uwe aardigheid bevestigd worden.

Hernando Cortez mocht geen ander bescheid op deze verzoenende woorden ontvangen, dan een razenden uitval der Azteken, die echter even krachtig teruggeslagen werd en hun niets dan nieuwe verliezen aanbracht.

Wat konden de door honger uitgeputte, door dagelijksche worstelingen afgematte Indianen nog tegenover de moedige Spanjaarden en hunne door moordlust bedwelmde bondgenooten uitrichten, welke met iedere nieuwe overwinning, op hoeveel moeite ze hun ook te staan kwam, nieuwen moed schepten?

De teerling was geworpen: ook de laatste overblijfselen der wonderen van Tenochtitlan zouden tot den laatsten steen vernietigd worden.

Alvarado was de eerste der belegeraars, die tot den grooten tempel doordrong. Bij een der heftigste aanvallen bereikte zijne afdeeling het groote plein, ondanks den regen van pijlen

en steenen, die van de terrassen des tempels, waarop zich eene menigte edelen en priesters verzameld hadden, op hen neerkwamen.

Van alle kanten werd hij door den vijand omsingeld en in het nauw gebracht; de geheele krijgsmacht der Azteken was op dit ééne punt saamgetrokken; zij wisten wel dat met de wijk Tatelolco geheel Tenochtitlan stond of viel.

In de schaduw der laatste overblijfselen van de vroegere grootheid des rijks, verdedigden zij die dierbare relieken hunner keizers, welke hun moed tot het uiterste levendig hielden, door hen aan de machtige heerschappij der Azteken over geheel Anahuac te herinneren.

Zij wenschten den ondergang van hun vaderland niet te overleven en stortten zich op de Spanjaarden met eene doodsverachting, die degenen kenmerkt, welke geene hoop meer voeden. Vreeselijk was de positie van Alvarado die, slechts door zijne dapperheid geleid, zich het eerst van allen tot het hart der stad door den vijand had heengeslagen, maar thans, door de verwoede Azteken omringd, niets dan het vervaarlijk bolwerk van den tempel voor oogen zag.

Wat zal hij doen?

Er is geen tijd tot kiezen gelaten; elke seconde vergroot zijn gevaar.

Ha! daar komt redding opdagen. Van de andere zijde van het plein hoort hij de zegekreten zijner broeders. Het is Cortez met de zijnen, die van hunnen kant eveneens tot het plein zijn doorgedrongen. Dat gezicht vervult hem op eens met nieuwen moed.

— Daar zijn onze vrienden, mannen! Wat draalt gij nog! Gaat hen voor! Ziet gij dien hoogen toren, waarop het bloed onzer broeders gestroomd heeft? Welnu, op zijn top zullen wij de vaan van Castilië heschen, om onze vrienden den weg te wijzen, dien zij te volgen hebben! Voorwaarts!

— Voorwaarts! herhalen de Spanjaarden uit één mond, en met hun lange pieken geveld, banen zij zich een weg door den vijand, die zich met de kracht der vertwijfeling tegen hun voortdringen verzet.

— Voorwaarts! de Mexicanen, door dien plotselingen aandrang geschokt, door de pieken der blanken doorboord, deinzen achteruit en laten den doorgang tot den tempel vrij.

Even onstuimig als hij den vijand op zijde heeft gedreven, even woest valt hij thans de verdedigers des tempels op het lijf; hij dringt tot op de terrassen door, steekt de afgodsbeelden in brand, ontrukt aan zijn wapendrager de vaan van Castilië, en weldra zien de gezellen van Cortez van de hooge pyramide de gouden vlag huns vaderlands wapperen. Een algemeene juichkreet begroet de geliefde kleuren.

— Voorwaarts! mijne broeders! roept Cortez op zijn beurt. De weg is u thans gewezen, gij hebt dien slechts te volgen!

En de soldaten, op eens als geëlectriseerd, en door den nieuwen moed met nieuwe kracht begaafd, slaan zich met onweerstaanbaar geweld door de menigte heen die hen nog van Alvarado en van den tempel scheidt. Weldra is het geheele plein van vijanden gezuiverd en zijn de Spanjaarden meester van het hart van Tenochtitlan!

— De gevangenen! Er moeten nog gevangenen zijn! hoort men roepen.

— Naar de kerkers! roept men.

— Ja, naar de onderaardsche kerkers! herhaalt Cortez, die inmiddels ook tot in den tempel is doorgedrongen. Wie weet, zuchten daar nog velen onzer broeders!

Hernando Cortez, door een menigte getrouwen gevolgd, daalt in de onderaardsche gewelven af en de soldaten verwoesten onderweg de grijnzende afgoden, als om op die zielloze gedrochten de harten hunner broeders te wreken, die aan hen zijn opgeofferd.

Als dolzinnig ijlen de Spanjaarden door de onderaardsche gangen, stooten de deuren open, maar vinden niets. Zij raken verdoold in het duister labyrinth van gangen en trappen en vertrekken, en komen telkens op dezelfde plaats terecht.

— Hoor! daar ginds! zegt men.

— Stilte! gebiedt Cortez zijn krijgers.

Men luistert en zoowel Cortez als de andere Spanjaarden vernemen duidelijk kreten van angst en het gekerm van stervenden.

In een oogwenk staat Cortez voor de deur der onderaardsche zaal, hij stoot ze met het gevest van zijn degen open, dat de vergulde splinters er af vliegen, en dringt, door de soldaten gevolgd, in de sombere ruimte door.

Een vreeselijk schouwspel treft zijn oog. Honderden gevangenen liggen daar geboeid en heffen smeekend en vertwijfelend de handen omhoog, terwijl een vijftal *papas*, met het offermes van *itzli* gewapend, bezig zijn den ongelukkigen den doodsteek toe te brengen. Verscheidene slachtoffers liggen reeds bloedend uitgestrekt, met eene gapende wonde in de borst.

Met woesten blik keerden de afgodpriesters zich om naar de binnentredende Spanjaarden, die zich razend van woede op de moordenaars werpen en hen aan stukken zouden gescheurd hebben, had niet Cortez aanstonds bevel gegeven hun leven te sparen en hen in boeien te klinken.

Hartroerend was het schouwspel dat thans volgde. Een groot aantal der gevangenen waren Spanjaarden. De gezellen van Cortez herkennen in hen hun wapenmakkers, die zij bij de *noche triste* en gedurende het beleg door de Mexicanen hebben zien wegsleuren.

Met vervoering werpen zij zich aan de borst dier ongelukkigen, die door honger, gebrek aan licht en lucht, en door den aanhoudenden doodsangst uitgeput, eer schimmen dan wezens van vleesch en been gelijken.

Zij drukken die vrienden en makkers weenend aan het hart, verbreken hun kluisters en voeren hen zegevierend naar boven.

Ook de Tlascalanen herkennen velen hunner stamgenooten en gedurende eenige oogenblikken hoort men niets dan uitroepen van vreugde, en het gesnik dergenen, wien de overmaat der vreugde te sterk is, vermengd met luid uitgesproken beminde namen. Men ziet vrienden elkander in de armen knellen en hunne tranen vermengen.

Uitgelaten was de vreugde, die gedurende de eerste dagen in het leger der Spanjaarden en van hun bondgenooten heerschte.

Niet alleen verheugde men zich over de terugvinding van zoovele dierbare vrienden, maar de eindoverwinning was, na de vermeestering van den tempel en het groote plein, zoo goed als verzekerd.

De Mexicanen waren nog slechts in het bezit van eene enkele wijk der stad en konden zich dus onmogelijk nog lang staande houden. Hoewel Cortez geene pogingen onbeproefd liet, om hen tot eene minnelijke schikking te bewegen, daar het hem aan het hart ging, den vernielenden strijd nog langer te moeten voortzetten, mocht hij echter daarin niet slagen.

De Mexicanen hadden besloten zich tot het uiterste te verdedigen, en ofschoon zij zeker waren van hunne nederlaag, wilden zij zich voor hun dood nog zooveel vijanden als mogelijk was tot een lijkoffer slachten.

Dagelijks vielen zij de Spanjaarden met vernieuwde woede op het lijf en brachten hun nog gevoelige slagen toe. De bevrijde gevangenen, door goed voedsel en vooral door de vreugde der bevrijding binnen kort van hunne afmatting bekomen, namen een ijverig aandeel aan die schermutselingen en de jeugdige Nunez de Marcado weerde zich zoo geducht, dat Cortez hem tot zijn schildknaap benoemde.

Op zekeren dag vertoonde zich een Mexicaan, blijkbaar van hoogen rang, aan het kwartier. Hij was met een degen en een schild gewapend, aan een door hem gedooden Spanjaard ontnomen. Fier hief hij het hoofd op, waarop een vuurroode vederbos wapperde, en wandelde met uitdagende houding aan de overzijde der gracht, die het kwartier der Spanjaarden omringde, op en neer.

— Zoo een uwer het waagt met mij te strijden, hij trede voorwaarts en ik zal hem slachten tot spijs voor mij en mijne vrienden.

Hernando Cortez sloeg geen acht op die vermetele uitdaging en ook zijne soldaten bewaarden het stilzwijgen.

— Ha! gij durft niet, lafaards! gij zijt alleen moedig, wanneer gij met uwe bliksems gewapend zijt. Een gevecht van man tegen man, met gelijke wapens, durft gij niet aan.

Cortez bleef staan en zag dien fieren krijger, wiens oog van strijdlust gloeide, medelijdend aan. Een glimlach, waarin de diepste verachting lag uitgedrukt, speelde om de lippen van den Mexicaan.

— Deze degen was eens het wapen van een der uwen. Ik heb hem in zijn bloed gedoopt! ging hij voort, terwijl hij het wapen fier boven zijn hoofd zwaaide. Gij vreest dat ik ook u het hart er mee doorboren zal. Zoodra de wapens gelijk zijn, vermijdt gij het gevecht, lafaards!

— Breng mij nog tien andere Azteken hier, en één mijner mannen zal u allen in het stof doen bijten! zeide Hernando Cortez.

— Mag ik den snoever een hoofd kleiner maken? Laat mij hem voor uwe voeten neerleggen! riepen verscheidene soldaten.

— O laat mij die eer, mijn generaal, smeekte de wapendrager van Cortez.

Deze knikte ten teeken van toestemming, en binnen een oogwenk was Nunez de Marcado met behulp eener piek over de gracht gesprongen, die de Spanjaarden te hunner beveiliging gegraven hadden, en stond hij voor den reusachtigen Azteek, die hem in de krijgshaftigste houding afwachtte.

De Mexicaan trok zijn degen met zulk onstuimig geweld, dat hij hem den jongeling waarschijnlijk tot het gevest in het lichaam geploft zou hebben, had niet deze met eene behendige beweging den stoot in zijn schild

opgevangen. Met zoo vervaarlijke kracht was de stoot toegebracht, dat het schild doorboord en gespleten werd. Maar eer hij nog voor de tweede maal kon toestooten, had de jongeling hem, onder zijn arm doorbukkende, eene gapende wonde in het hart toegebracht. Waggelend stortte de reus achterover en wierp met zijn stervend oog zijn overwinnaar nog een blik van onverzoenlijken haat toe.

— Bravo! bravo! klonk het van achter de gracht, waar men al de bewegingen van den jonkman met belangstellende aandacht gevolgd had.

Nunez de Marcado trok den Azteek den degen uit de hand, rukte hem het schild van den arm en ijlde met den buit naar Cortez terug, aan wiens voeten hij onder de luide toejuichingen der Spanjaarden de veroverde wapens neerlegde.

— Gij hebt u als een man gedragen, mijn zoon! riep Cortez uit en drukte den jongeling ten aanschouwen van al zijne soldaten aan de borst.

Met eigen hand gordde hij hem den degen aan, dien hij den Mexicaan ontrukt had, rukte zich de versierselen der ridderorde van San Jago de Compostella van het kleed en hechtte die op de borst van Nunez de Marcado.

— Van nu af zijt gij ridder, niet wegens geboorte of gunst, maar als welverdiende belooning uwer dapperheid.

— Hoera! donderde het uit duizend monden. Leve Nunez de Marcado! leve Hernando Cortez!

Op dat oogenblik naderde een bode van Sandoval den veldheer.

— Een blijde tijding kom ik u brengen, mijn generaal, zoo sprak hij. De Groote Heer van Tenochtitlan is in onze handen!

— Godlof, riep Cortez uit, en een luid hoera der soldaten begroette die heuglijke tijding, welke in een oogwenk van mond tot mond tot den laatsten man was overgebracht.

Cortez wenkte met de hand, gebood stilte en knikte den bode toe ten teeken dat hij zijn verhaal zoude voortzetten.

— Gij weet, generaal, dat de voornaamste Mexicanen sedert eenige dagen pogingen aanwenden om uit de stad te ontsnappen, ten einde den strijd in de provinciën voort te zetten. Aanhoudend schoten verscheidene kano's pijlsnel over het meer, en wij moesten een waakzaam oog houden, wilden wij niet achtereenvolgens al de Mexicanen voor onze oogen zien ontsnappen. Dezen morgen vertoonde zich weer een groep van die kano's. Garcia Holguin, die de lichtste brigantijn heeft, zette de vaartuigen eensklaps achterna en meende juist op de dichtst bijzijnde pyrogue los te branden, toen plotseling al de roeiers hunne riemen ophieven, de Indianen de wapens aflegden en de onzen luide smeekten, toch niet te vuren, wijl de keizer en de keizerin in hun midden waren. Holguin sprong met eenige mannen in de kano over en Guatimozin, die hem tegemoet kwam, zeide: Ik ben uw gevangene; voer mij waarheen gij wilt; ik verzoek u alleen de keizerin te sparen. Daarop stapte hij met zijn gevolg op de brigantijn over, en reikte zijne gemalin de hand, om haar bij het overstappen behulpzaam te zijn.

Een eindeloos gejuich volgde op deze verblijdende mededeeling. Van het oogenblik af, waarop de keizer zich in handen der blanke mannen bevond, legden zijne onderdanen de wapens neer en bogen het hoofd voor de heerschappij, waarvoor hun Groote Heer den fieren nek gekromd had.

Den 13n Augustus 1521 nam Cortez bezit van het kleine gedeelte der stad, dat nog overeind stond, — de eenige herinnering, die van het heerlijke Tenochtitlan der Azteken was overgebleven.

Zoo was dan eindelijk en ten langen laatste het vreeselijk beleg, dat zooveel bloed gekost had, ten einde, en Hernando Cortez gebieder in de stad, welker vermeestering hij zich sedert jaren tot levenstaak gesteld had.

Nagenoeg denzelfden dag, waarop de inneming van Mexico de moeiten, gevaren en den ijver van Hernando Cortez bekroonde, landde te Vera-Cruz een man, die met de volmacht bekleed was, om den veroveraar van zijn generaalschap te ontzetten, zich van zijn persoon meester te maken, zijne goederen verbeurd te verklaren, en hem, in één woord, als een misdadiger te behandelen.

Het bevel daartoe ging uit van den keizer van Spanje, wien Cortez eene provincie bezorgde, verscheidene malen grooter dan het moederland, en bestemd om drie eeuwen lang een der schoonste parelen aan de Spaansche kroon uit te maken.

Karel V, geheel door de vrienden van Diego Velasquez, Cortez' onverzoenlijke vijanden, beheerscht, beschouwde den veroveraar van Mexico als een opstandeling, die de zwaarste straf verdiende. De aanhoudende klachten, die hij uit Cuba ontving, en de inblazingen zijner hovelingen deden hem het oor sluiten voor de woorden van Montejo en Ordaz, die behouden in Spanje waren aangekomen, en alle pogingen aanwendden, om hun generaal te verdedigen en hem van den aangewreven blaam te zuiveren.

Een der verwoedste vijanden van Cortez was Narvaez, wien hij de vrijheid had teruggeschonken, maar die van die vrijheid gebruik gemaakt had om zich naar Spanje te begeven, ten einde daar den man te belasteren, die zich jegens hem zoo edelmoedig getoond had. Met hem vereenigde zich Juan de Ribeira, een secretaris van Cortez, die met diens zaken aan het Spaansche hof belast was, en door nog onedeler drijfveeren genoopt werd tot het verderf van zijn meester samen te spannen.

Inmiddels zond Cortez, die nog niets van zijne vrienden vernomen had, eene derde expeditie naar Spanje onder bevel van Quinones en Davila, die echter even ongelukkig uitviel als de eerste zending. Quinones werd te Terceira, een der Azorische eilanden, in een tweegevecht gedood, terwijl Davila in handen van een Franschen kaper viel.

Aldus mislukte ook deze laatste poging van Hernando Cortez, om zijne handelwijze te rechtvaardigen, en tevergeefs ijverden zijne vrienden aan het Spaansche hof om de noodlottige beslissing des keizers tegen te houden. Tapia — zoo heette de gevolmachtigde des keizers — had in last hem, den overwinnaar der Azteken, de kluisters aan te leggen!

Maar Cortez ging, in 1528, zelf naar Spanje, gevolgd door een stoet van Mexicaansche edelen.

Door keizer Karel werd hij met onderscheiding ontvangen. Cortez wist zijn vijanden te ontmaskeren. Keizer Karel droeg hem het geheele krijgswezen en de zorg voor nieuwe veroveringen op, ontnam hem echter de burgerlijke heerschappij.

Dit was voor Cortez een groote slag die niet meer naar Mexico terugkeerde en eenige jaren later stierf.

Nu de lezer de geschiedenis kent van de ontdekking van Mexico gaan wij eenige vrienden terugvinden om ons verhaal te sluiten.

HOOFDSTUK LXIII

HET UITEINDE VAN SCHURKEN

Met den ouden en den jongen graaf de Campanas ging het uitstekend na de verdwijning van Gabriëlla.

Als in een graf was zij immers voor eeuwig in een zinneloozengesticht begraven!

Officieel was zij dood!

Maar tusschen schurken — al was het dan nog vader en zoon — duurt de overeenkomst en goede verstandhouding niet lang.

De vader stond den zoon in den weg.

Bah! wat was dat voor hem, hij zou « den ouden » wel uit den weg ruimen.

De kerel was een schurk maar doortrapt en sluw. Zelf zoude hij zijne handen niet wagen aan zijn vader want zijne faam was niet al te best en het nieuwsgierig gerecht zou zich wel eens met de zaak kunnen bemoeien en den lieven jongen aan de galg knoopen. De zaak zou veel eenvoudiger afloopen!

Inderdaad, ze liep eenvoudiger af. De schurk had niets beter uitgedacht dan zijn vader door Genebra te laten beschuldigen dat de oude graaf Alonzo de Campanas senor Dominguez den vriend en rechterhand van den toenmaligen gouverneur van Mexico generaal Marquez door sluipmoord had laten ombrengen.

Meer was er niet voldoende om den graaf aan de galg te doen sterven.

Vermomd onder armoedige lompen, woonde Bernardo grinnikend dit vreeselijk tooneel bij.

Ja, de oude schelm verdiende zulk uiteinde, maar de gerechtigheid zou ook den aartsschelm Bernardo treffen.

Nog op denzelfden avond meldde de schurk zich bij generaal Marquez aan, verzekerde met onstuimige gebaren de onschuld van zijn vermoorden vader en stelde zich ontroostbaar en wanhopig aan, doch Marquez antwoordde dat er gewichtige redenen tot verdenking voor diens schuld bestonden en dat de wraakoefening der soldaten slechts een weinig vroeger gedaan had wat toch later op grond der wet zou geschied zijn.

Schijnbaar troosteloos keerde Bernardo terug naar de woning waar het lijk van zijn vader reeds op een praalbed lag uitgestrekt.

Hij nam al de noodige maatregelen tot eene schitterende begrafenis.

Dit ook had de oude graaf, weinigen tijd te voren, voor de gravin Gabriëlla gedaan.

Bernardo was alleen nu meester van het ontzaglijke vermogen der condeza!

Hij mocht gerust zijn!

Neen, eene vrees was er die hem folterde: Genebra!

Die moest ook nog verdwijnen, want die afschuwelijke mulatres was gewijd in alle zijne misdaden.

Wat zou er onvermijdelijk gebeuren?

Den eenen of den anderen dag werd Genebra voor een misdaad gevangen genomen en ter dood veroordeeld.

En dan?

Dan zou zij alles in het werk stellen om zich te redden en er misschien in gelukken, den graaf Bernardo aan de galg te klappen.

Ja, zij moest verdwijnen.

. . . . . .

Een week daarna, toen de nachten niet meer door de maan verlicht werden, voer er na middernacht een boot over het Chalcomeer.

Don Bernardo roeide haar voort en deed de roeiriemen zachtjes in het water plassen als vreesde hij gerucht te zullen maken.

De boot wendde zich naar den oever waar de woning van Genebra stond en hoe meer hij deze naderde des te voorzichtiger en zachter plasten de spanen in het water.

Onhoorbaar gleed het schuitje over den waterspiegel, legde even stil aan den oever aan en werd aldaar terstond door Bernardo vastgemaakt.

Deze bleef eenige oogenblikken staan luisteren, nam toen een gieter en een vollen zak uit de boot en sloop daarmede op zijne teenen naar de rieten hut.

Doch bij de geslotene deur zette hij zijne vracht neder en luisterde een geruimen tijd terwijl hij onbeweeglijk met het oor tegen de deur aanlag, als wilde hij de ademtochten van degenen die in de hut sliepen, tellen.

Nadat hij zich overtuigd had dat deze in een diepen slaap gedompeld waren, haalde hij twee stevige boren, die geheel van ijzer waren, uit zijn zak en boorde deze zoodanig in de deurpost, dat de ijzeren handvatsels boven en beneden een eind uitstaken en het openen der deur op deze wijze onmogelijk maakten.

Daarop nam hij den zak, waarin zich tot poeder gestampt hars en pek bevond, onder den arm en strooide den inhoud daarvan, terwijl hij zachtjes om de woning heen liep, met de hand tegen het gevlochten riet aan, totdat de geheele zak ledig was.

Nu kreeg hij den gieter en begon andermaal zachtjes om de hut heen te loopen, terwijl hij de wanden daarvan met den terpentijn, waarmede de gieter gevuld was, begoot.

Na weinige minuten had hij den gieter geledigd en bracht dien benevens den zak spoedig naar de boot terug.

Hij was warm van het werk geworden en wischte zich het zweet van het voorhoofd.

Daarbij hield hij den blik voortdurend op het rieten hutteke gevestigd en luisterde met ingehouden adem of er in de hut ook iets te hooren was.

Haastig en bevende stak hij den zijden zakdoek weder in zijn zak haalde nu een doosje lucifers voor den dag en ging op de hut toe.

In deze lagen Genebra en Anselmo in hunne doeken gewikkeld rustig op den grond te slapen, toen Bernardo bij de deur kwam, den lucifer afstreek en het vlammetje dicht bij het gevlochten riet hield.

Als een bliksemstraal schoot het vuur tegen den wand op en sloeg zijne vlammen om het geheele gebouw heen, zoodat de gloed knetterend ten hemel steeg.

Genebra werd wakker.

Zij sloeg de oogen op... de hut was helder verlicht, zij zag hoe de vlammen aan alle kanten door het riet heen drongen en in een oogwenk snelde zij van hare legerstede naar de deur.

Doch deze was van buiten gegrendeld.

Een oogenblik stond zij besluiteloos wat te doen. Daarop zette zij een stoel op de tafel, sprong daarop zoodat zij tot aan het dak kon reiken en rukte dit met de kracht en de vlugheid die de wanhoop geven, uit elkander.

— Anselmo! kreet zij en werkte zich door de gemaakte opening heen en zag zich daar door een vuurzee omgeven.

De gloed belette haar de ademhaling; zij sloeg haren grooten doek over het hoofd, spande al hare krachten in en sprong midden door de vlammen heen.

Als een helsche gestalte vloog zij door de ten hemel stijgende vuurzuil en viel achter de hut op den grond neder. Zij had geene macht om zich op te richten maar kroop met inspanning van hare uiterste krachten van den gloed weg, totdat zij in het vochtige gras lag.

De gloed der laaiende hut verlichtte akelig den omtrek wierp een rooden schijn op het meer...

Genebra bemerkte in dien oranjekleurigen gloed een boot die zich verwijderde...

— Bernardo! riep zij en uitgeput door de pijn en de krachtinspanning viel zij achter over in bezwijming.

Toen zij uit hare bewusteloosheid ontwaakte wees nog slechts een gloeiende aschhoop de plaats aan waar de hut gestaan had. De wollen doek had Genebra het leven gered en alleen hare voeten waren door het vuur verzengd. Zij leed hevige pijnen maar nochtans stond zij op en waggelde om de aschhoop naar de deur toe. Daar zaten nog in het verkoolde hout de beide boren die haar den uitgang versperd hadden. Anselmo was in de vlammen omgekomen. De wraak laaide in hare oogen, eensklaps wendde zij haren onheilspellenden blik naar de duisternis die over het meer verspreid lag, hief haren arm dreigend in de hoogte en zeide met holle stem:

— Genebra is dood, waant gij, en geeft aan u, schurk, den tijd om u veilig in uw rijkdom te baden, maar nog éénmaal zult gij haar wederzien!

Nu wikkelde de vrouw zich in haar bruinen doek, ging onder hevige pijnen door de duisternis naar den weg die naar het meer liep en bereikte langs deze na verloop van een half uur een dergelijk gebouwtje als het hare geweest was.

Daar woonde eene vriendin van Genebra met welke zij reeds sedert jaren omgang had. Zij ondersteunden elkander altijd wanneer een van beiden hulp noodig had en vertrouwden elkander hare geheimen toe; want beider misdaden waren zoo groot dat zij elkander niet konden verraden.

Genebra klopte hare vriendin op en vernachtte er. Deze ging 's anderendaags naar de plaats der ramp. Zij vond het verbrande lichaam van Anselmo. Nauwelijks was de vriendin van Genebra eenige oogenblikken ter plaatse of er landde een boot aan den oever, en uit deze stapte een knecht van graaf Bernardo, die terstond naar haar toekwam.

Na een vriendelijken morgengroet, zeide hij:

— De graaf heeft hier van nacht brand gezien en zendt mij herwaarts om te onderzoeken of de bewoners der hut daarbij ook letsel bekomen hebben.

De vriendin van Genebra wist wat zij zeggen moest.

— Ja, antwoordde zij, beiden zijn verbrand. Ook wij hadden den brand gezien en snelden ter hulp, maar wij kwamen te laat en konden aan onze vrienden alleen nog de droeve eer bewijzen van ze te begraven, terwijl zij naar het pas gedolven graf wees waarin Anselmo reeds begraven werd.

De knecht stapte in zijne boot en voer weg.

Bernardo liep ondertusschen in de laan die op het priëel uitkwam, met langzame schreden, peinzend op-en-neer, en sloeg van tijd tot tijd een bespiedenden blik op het meer. Nu zou hij zekerheid omtrent zijne toekomst krijgen. Was zijn werk van den afgeloopen nacht met een goed gevolg bekroond geworden, was Genebra in de vlammen omgekomen, waaraan wel geen twijfelen viel, dan was hij voor zijne veiligheid verzekerd en alle gevaar voor eene ontdekking zijner misdaad voor immer geweken.

Bij de gedachte echter, dat die vreeselijke vrouw zich uit de vlammen gered had, rezen hem de haren te berge en ging hem eene ijskoude huivering over de leden, want alsdan was hij verloren, reddeloos verloren. Aan de wraak dezer vrouw zou hij niet ontkomen, dit zag hij maar al te goed. Was zij niet dood, dan moest hij er zijn vermogen aan opofferen om haar naar de andere wereld te helpen, voor dat zij hem ten val bracht.

Zijne onrust en zijn angst namen met iedere minuut toe, hoezeer hij zich ook in zijne overtuiging omtrent den ontwijfelbaren dood der gevreesde vrouw trachtte te versterken.

Hij liep sneller heen en weer, zijne gedachten waren nu tot die eenige bepaald, of de vrouw dood dan wel levend was.

Weder en telkens weder, bleef hij staan en keek naar den overkant; eindelijk bemerkte hij de bode die hem een antwoord op zijne levensvraag zou brengen.

Met iederen slag der riemen dien zijn knecht door het water deed, nam de onrust van Bernardo toe.

— Zijn de menschen erbij omgekomen? riep hij den knecht reeds van verre toe.

— Ja, uwe Heerlijkheid, eilaas, ja! zeide de knecht.

— Ook de mulatres? vroeg hij weder.

— Ja, uwe Heerlijkheid.

— Zeker?

— Zij en de man die bij haar woonde zijn beide verbrand.

— Hebt gij de lijken gezien?

— Zij waren juist begraven toen ik aan land stapte.

— Wie heeft ze begraven ?

— De geburen.

— Ha !

— Zij hebben hen verbrand en verkoold onder de asch opgerakeld. Het was of bij deze woorden een pak van het hart van Bernardo viel. Valsch murmelde hij:

— Die arme stumperts !... Hoe graag zou ik hen geholpen hebben, ware het maar in mijne macht geweest. Zij waren zulke brave, rechtschapene menschen, leefden zoo ingetogen en waren met zoo weinig tevreden.

Hij keerde schijnbaar diep bedroefd naar het kasteel terug.

Nauwelijks echter had hij de deur zijner kamer achter zich gesloten of zijne oogen schoten vlammen.

Zegevierend riep hij uit:

— Verbrand !... Dood !... Begraven !... Spook ! Helleveeg van een wijf !... Gij wildet Bernardo te slim zijn en hem in het verderf storten !

Daarop liep hij, immer adem halend, de kamer op en neer...

Het gevoel zijner veiligheid overweldigde hem geheel.

. . . . . .

De schoone dagen van een Mexikaanschen herfst waren aangebroken en de aanzienlijken in de hoofdstad begonnen al hunnen glans en hunnen rijkdom ten toon te spreiden.

Maar bovenal vestigde graaf don Bernardo de Campanas de aandacht op zich en omringde zich met eene oprecht vorstelijke pracht.

Hij was een prins !

In zijne woning in de stad, alsmede op zijn kasteel aan het Chalcomeer, werden de schitterendste toebereidselen tot de ontvangst der jeugdige gravin gemaakt.

Hij zelf had zich in de armen geworpen van het bedwelmende gewoel en van de gezelligheid der feesten.

Groote kostelijke eetmalen en partijen volgden nu elkander onafgebroken op zijn kasteel op en de speelhuizen vonden in hem een trouwen bezoeker.

Avond aan avond baadde hij zich in gedurig nieuwe genietingen, in wier roes hij de pijnlijke gedachten trachtte te vergeten, die hem in kalme oogenblikken bestookten en vervolgden.

De dagen bracht hij door in het gezelschap der vele gekochte vrienden, die hem zijn ontzaglijk inkomen hielpen doorbrengen.

Sallandro daarentegen wijdde zijn leven en zijne krachten slechts aan het vaderland.

Hij had met niemand bijzonderen omgang sedert de dood, naar hij meende, hem van zijne beide vrienden: Francisco Evraert en Hernando de Alcantara, beroofd had.

Zijne bemoeiïngen strekten zich nu tot alle rangen en standen der maatschappij uit.

Hij was met hart en ziel de man des volks geworden.

Hij bracht zijn leven eigenlijk slechts buiten 's huis door, met uitzonderingen der avonden, die hij, ten gelieve van zijne zuster, in haar bijzijn sliet.

Op zekeren avond ontving deze hem met hare gewone hartelijkheid en deelde hem mede, dat een vrouw, die nu reeds drie dagen achtereen naar hem gevraagd had, er ook dien dag weer geweest was en dringend verzocht had, hem te mogen spreken.

— Gij had die vrouw maar moeten laten zeggen dat zij van avond terug kon komen: misschien zit zij in nood, zeide Sallandro tot zijn zuster.

— Dat heb ik ook gedaan.

— Ik dank u, zuster.

— Alhoewel ik zeer goed weet dat gij niet gaarne hebt dat men u 's avonds komt storen, omdat gij u dan geheel aan mij wilt toewijden antwoordde zijne zuster met een vriendelijk glimlachje.

De knecht kwam binnen en diende een vrouw aan die mijnheer gaarne zou willen spreken.

— Kijk ! daar is zij reeds ! Ik ben nieuwsgierig wat zij van mij moet hebben, sprak Sallandro tot zijne zuster en wendde zich daarop tot den knecht met de woorden:

— Laat haar maar binnen komen.

Een bleeke vrouw trad de kamer in.

Het verdriet had oogenschijnlijk hare gezondheid gekrenkt, nochthans was het gelaat schoon en aantrekkelijk.

Zij was maar armoedig gekleed maar zindelijk. Zij maakte zich bekend als de weduwe van den vroegeren bestuurder Leduc der mijnen van de Condeza de Campanas en die zoo wreed door de woeste Roodhuiden vermoord werd.

Het was werkelijk Bellarosa Leduc, die nu door Sallandro hartelijk welkom geheeten werd.